

$$A^* = \left\{ \left(\max_j u_{ij} \mid j \in J^{\max} \right), \left(\min_j u_{ij} \mid j \in J^{\min} \right), i = 1, 2, \dots, k \right\} = \{u_1^*, u_2^*, \dots, u_n^*\}$$

$$A^- = \left\{ \left(\min_j u_{ij} \mid j \in J^{\max} \right), \left(\max_j u_{ij} \mid j \in J^{\min} \right), i = 1, 2, \dots, k \right\} = \{u_1^-, u_2^-, \dots, u_n^-\}$$

де $J^{\max} = \{j \mid j = 1, 2, \dots, n \mid, \text{ по } j \text{ необхідно максимізувати}\}$;

$J^{\min} = \{j \mid j = 1, 2, \dots, n \mid, \text{ по } j \text{ необхідно мінімізувати}\}$.

Ці дві штучно створені альтернативи A^* і A^- будуть "ідеальним рішенням" та "ідеальним негативним рішенням" відповідно.

5.4. Обчислення ступеня близькості. Відстань від однієї альтернативи до іншої може бути обчислена за допомогою формул, що визначають n -мірну евклідову відстань. Так, відстань між i -ою альтернативою та "ідеальною" обчислюється як

$$S_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (u_{ij} - u_j^*)^2}, \quad i = 1, 2, \dots, k. \quad \text{Аналогічно,}$$

відстань до "ідеального негативного рішення":

$$S_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (u_{ij} - u_j^-)^2}, \quad i = 1, 2, \dots, k.$$

5.5. Обчислення відносної близькості до "ідеального рішення". Відносна близькість альтернативи A_i до A^* визначається як $C_i^* = \frac{S_i^-}{S_i^- + S_i^+}$,

$$0 < C_i^* < 1, \quad i = 1, 2, \dots, k. \quad \text{Ясно, що } C_i^* = 1, \text{ якщо}$$

$A_i = A^*$ і $C_i^* = 0$, якщо $A_i = A^-$. Альтернатива A_i тим ближче до A^* , чим C_i^* ближче до 1.

5.6. Ранжирування порядку переваг. Аналізовані підприємства далі необхідно ранжувати відповідно до одержаних значень C_i^* .

6. Коригування упорядкованого ранжирування підприємств з урахування критеріальних обмежень.

Висновки. Підсумовуючи одержані результати, можна зробити висновок, що існуючі методики до визначення інвестиційної привабливості підприємств мають ряд недоліків, які можуть бути частково усунені шляхом використання запропонованого методичного підходу на основі методів TOPSIS та критеріальних обмежень.

Отримані результати можуть бути використані: інвестором – для розробки й обґрунтування можливих варіантів вкладення інвестицій та забезпечення ефективного використання коштів з метою отримання майбутньої вигоди; підприємством – для розробки заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості, залучення інвестицій для забезпечення більш ефективного їх використання з метою посилення конкурентоспроможності.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Подальші дослідження за тематикою даної роботи можуть бути спрямовані на інтеграцію різних підходів до визначення інвестиційної привабливості підприємств на основі застосування методів багатокритеріального оцінювання з розробкою процедур обґрунтування достовірності одержаних оцінок.

1. Леснікова М. В. Застосування методів факторного аналізу для побудови рейтингу інвестиційної привабливості інноваційних підприємств / М. В. Леснікова // Статистика України. – 2004. – № 3.
2. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23.02.98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13.
3. Савчук В. П. Анализ и разработка инвестиционных проектов : учеб. пособ. / В. П. Савчук, С. И. Прилипко, Е. Г. Величко. – К., 1999.
4. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств : навч. посіб. / Д. М. Черваньов. – К., 2003.
5. Трясцина Н. Ю. Комплексная оценка инвестиционной привлекательности предприятий / Н. Ю. Трясцина // Экономический анализ: теория и практика. – 2006. – № 18 (75).
6. Инвестиционный менеджмент [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ruslib.ru/book/38/1d/5/128-146.html>.

Надійшла до редколегії 27.10.2010

А. Дука, канд. екон. наук, доц.

СУПЕРЕЧНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто питання інвестиційного розвитку держави, визначено його основні проблеми та протиріччя. Обґрунтовано напрямки та умови створення стратегії інвестиційного розвитку України.

The question of country's investment development is considered at the article. Their basic problems and contradictions are certified. Directions and terms of investment development strategy's creation in Ukraine are grounded at the article.

Постановка проблеми. Визначна роль інвестицій у суспільстві полягає в тому, що саме вони на сучасному етапі розвитку спроможні забезпечити розширене відтворення та економічне зростання на інноваційних засадах. Первинну та потужну роль у структурі національної економіки мають відіграти технології, а саме інноваційні високі технології, які, безперечно, визначаються в науковому середовищі як найреволюційніша складова комплексного інноваційного процесу [1; 6]. Услід за базовими інноваційними технологіями, розгортаються багатоструктурні інноваційні зміни в організації виробництва і в суспільстві. Саме такий механізм розвитку реалізується у світовій практиці. Зокрема, у Фінляндії наукомісткі технології забезпечують 45 % ВВП країни, і за останню чверть минулого століття ця країна продемонструвала неймовірно значний крок у економічному розвитку, орієнтиром якого обрала високі технології – інформаційно-комунікаційні, інновації в приладобудуванні та використанні лісогосподарської сировини. Нині, до того ж понад

80 % виробленої нової продукції забезпечується експортом [1, с. 63]. Безумовним лідером інноваційно-технологічного розвитку є США. З ВВП понад 10 трильйонів дол. на рік США витрачають на наукові дослідження 27 % цієї суми, що становить більше ніж 40 % світових витрат на НДДКР. За десять останніх років частка високотехнологічного виробництва у ВВП Китаю зросла з 8,1 % до 35,4 %. Крім того, КНР щорічно збільшує на 20 % експорт високотехнологічної продукції у світовому просторі [1, с. 43].

Такі тенденції глобального середовища зумовлюють посилення уваги до пошуку напрямів подальшого економічного розвитку національної економіки. Проте забезпечити якісні зміни можливо за умови їх інвестиційного забезпечення. Разом з тим, досягнення довгострокових цілей в умовах загострення конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках неможливо без наявності адекватного механізму їх реалізації. У контексті вирішення поставлених завдань потребують

дослідження розробка й ефективна реалізація інвестиційних стратегій, вироблення яких потребує попередньої оцінки можливостей з точки зору забезпечення оптимальних результатів економічного розвитку, виявлення та оцінку суперечностей інвестиційного розвитку національної економіки в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності та оцінки взаємозв'язків інвестиційних процесів та інноваційного потенціалу досліджуються у працях науковців А. Амоши, В. Аньшина, Ю. Бажала, В. Гуніна, Г. Доброва, П. Завліна, А. Казанцева, В. Клименюка, І. Новікової, В. Осецького, Д. Черваньова та ін. Зокрема, розглядаються різні підходи до розуміння такого взаємозв'язку та взаємозалежності між базовими категоріями, пропонуються різні методики оцінки інвестиційного та інноваційного потенціалів.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Переважна більшість наукових робіт з даної проблематики торкається аналізу певних аспектів інвестиційного потенціалу на рівні організації. При цьому, залишаються здебільшого поза увагою дослідників виявлення суперечностей інвестиційного розвитку національної економіки у контексті розробки механізму якісних інноваційних зрушень.

Формулювання завдань та цілей статті. Метою статті є виявлення, оцінка та узагальнення суперечностей інвестиційного розвитку національної економіки в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Сучасний економічний простір розвивається настільки динамічними темпами, що така складова, як інвестиції, стає невід'ємною частиною повноцінного розвитку країни, яка прагне інтеграції у світову економіку. Україна не є винятком із правил. Щоб не відстати в економічних

"перегонах" їй необхідно залучати іноземні інвестиції, та інвестувати свої кошти на розвиток різних галузей економіки у країнах світу. Разом з тим, для інвестиційної сфери України впродовж останніх років характерні наступні суперечності розвитку.

Аналіз основних даних Державного комітету статистики щодо зарубіжних інвестицій України, дав можливість обґрунтувати наступні тенденції:

1. Збільшився обсяг інвестицій з України. Протягом останніх п'яти років (з 2004 по 2009 р.) загальний обсяг інвестицій за кордон зріс у 37,9 разів (з 163,5 млн грн до 6 198,6 млн грн) в основному за рахунок зростання потоку інвестицій з України на о. Кіпр у 3 066,4 рази (з 1,9 млн грн до 5 826,1 млн грн).

2. Змінилися територіальні інтереси та напрямки інвестицій з України. Так, до 2008 р. кошти інвестувалися переважно в Російську Федерацію, Польщу, Панаму, В'єтнам, Сполучене Королівство, Іспанію. З 2008 р. обсяг зарубіжних інвестицій спрямувався на о. Кіпр (на кінець 2009 р. 93,99 % загального обсягу всіх зарубіжних інвестицій). З 2005 р. припинилося інвестування в такі країни: Узбекистан, Греція, Естонія; з 2006 р. – в Австрію; з 2007 р. – у Гонконг; з 2008 р. – у В'єтнам. З 2006 р. Україна почала інвестувати кошти в економіку Сполученого Королівства; з 2008 р. – у Віргінські острови, Молдову, Литву, Вірменію; з 2009 р. – в економіку Білорусі, Казахстану.

Зазначені тенденції суттєво вплинули на співвідношення між внутрішніми та зовнішніми капітальними інвестиціями у загальному їх обсязі з поступовим заміщенням внутрішніх інвестицій іноземними, про що свідчать дані рис. 1.

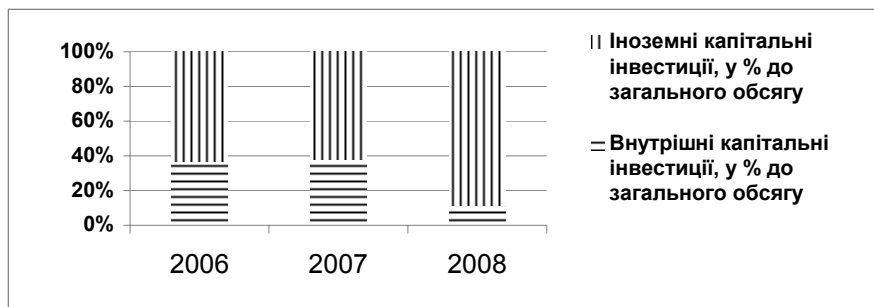

Рис. 1. Співвідношення між внутрішніми та зовнішніми капітальними інвестиціями у загальній структурі інвестицій в Україні (побудовано автором за даними [5])

Негативні наслідки такого заміщення у довгостроковій перспективі можуть призвести до ще більшої втрати конкурентоспроможності національною економікою у глобальному середовищі, враховуючи

тенденцію збільшення обсягу іноземних інвестицій відносно ВВП, за одночасного зменшення обсягу внутрішніх капітальних інвестицій, як ілюструє рис. 2.

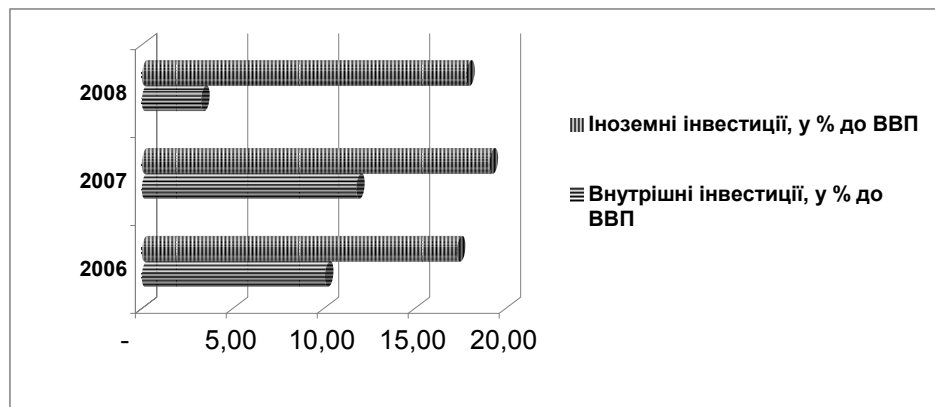

Рис. 2. Співвідношення між внутрішніми та зовнішніми інвестиціями у % до ВВП в Україні (побудовано автором за даними [5])

З однієї сторони, враховуючи, що понад 80 % інвестицій припадає на інвестиції в основний капітал промисловості (табл. 1), слід відмітити активізацію залучення іноземних інвестицій у структуроутворення національної економіки. Така ситуація може бути охарактеризована як негативна для розвитку національної економіки, оскільки більшість експорту забезпечу-

ється саме на рівні промислового виробництва основних галузей. З іншої сторони, зростання зацікавленості іноземних інвесторів до реалізації капітальних інвестицій у національній економіці, яскраво виражає суперечливість на неоднозначність у поясненні виявлених тенденцій інвестиційної активності національних та іноземних інвесторів.

Таблиця 1

Структура капітальних інвестицій у національній економіці (у відсотках до загального обсягу)*

Рік	Інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)	Витрати на інші оборотні матеріальні активи	Витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	Інвестиції в нематеріальні активи	Витрати на формування основного стада
2002	79,8	1,5	8,7	9,1	0,9
2003	85,2	1,6	10,0	2,4	0,8
2004	84,8	2,0	10,3	2,4	0,5
2005	83,7	2,6	10,4	2,8	0,5
2006	84,1	1,7	10,7	3,1	0,4
2007	84,6	1,6	10,6	2,9	0,3

* Складено автором за даним [5].

Разом з тим, аналіз інвестицій за джерелами фінансування дозволяє виявити ще декілька притаманних розвитку національної економіки суперечностей. А саме, зростання частки іноземних інвестицій в ці-

лому в економіку України, з точки зору безпосередньої їх трансформації в основний капітал характеризується рівнем до 5 % (табл. 2).

Таблиця 2

Структура інвестицій в основний капітал України за джерелами фінансування (у відсотках до загального обсягу)*

Джерела фінансування	Роки									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Кошти державного бюджету	5,1	5,4	5,0	7,0	10,5	5,5	5,5	5,6	5,0	
Кошти місцевих бюджетів	4,1	4,1	3,7	4,1	4,7	4,2	4,3	3,9	4,2	
Власні кошти підприємств та організацій	68,6	66,8	65,8	61,4	61,7	57,4	57,8	56,5	56,7	
Кошти іноземних інвесторів	5,9	4,3	5,6	5,5	3,6	5,0	3,7	3,5	3,3	
Кошти населення на індивідуальне житлове будівництво	5,0	4,4	4,2	3,6	3,4	3,3	4,1	4,5	5,0	
Кредити банків та інших позик	1,7	4,3	5,3	8,2	7,6	14,8	15,5	16,6	17,3	
Інші джерела фінансування	9,6	10,7	10,4	10,2	8,5	9,8	9,1	8,7	4,4	

* Складено автором за даним [5].

Здійснення ж іноземних вкладень у формі прямих іноземних інвестицій у переважній більшості аналізованих періодів у загальній їх структурі орієнтується на

інші цілі, залишаючи прямим іноземним інвестиціям в основний капітал незначну частку з поступовим її зменшенням до рівня 10 % (рис. 3).

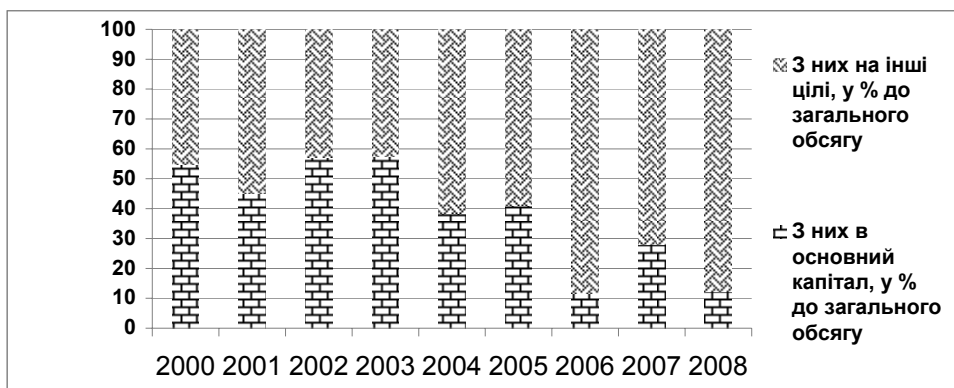

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції в економіку України (побудовано автором за даними [5])

Одночасно протягом аналізованого періоду суттєво зростає обсяг інвестицій з України й досягає відмітки у 6 млрд дол. США (рис. 4), що значною мірою підтверджує висновок про поступове заміщення наці-

ональних інвестицій іноземними та в умовах глобалізації скоріше свідчить про можливість поступової деформування структури національної економіки та уповільнення якісних інноваційних змін.

Рис. 4. Динаміка інвестицій з України в інші країни (побудовано автором за даними [5])

Висновки. Аналіз основних особливостей освоєння інвестицій у національній економіці у контексті виявлення суперечностей у їх напрямках здійснення, формах реалізації та джерел фінансування дозволяє здійснити певні узагальнення і висновки щодо використання потенціалу інвестицій для реалізації якісних інноваційних зрушень у національній економіці та окреслити орієнтири інвестиційного розвитку в умовах глобалізації. Такі орієнтири на довгострокову перспективу повинні зосереджуватися на:

- імпортозаміщенні основних видів товарів та послуг, для продукування яких є умови в Україні;
- орієнтації експорту на готову продукцію з одночасним забезпеченням її якості та конкурентоспроможності на інноваційній основі;
- зміні структури джерел фінансування інвестицій;
- повнішому використанню інтелектуального потенціалу для створення наукомістких виробництв;
- удосконаленні законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності.

Досягнення зазначених орієнтирів зумовлює необхідність активізації інвестиційної активності національних суб'єктів господарювання та спрямування їх діяльності на розвиток внутрішнього ринку.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Перспективними напрямками подальших досліджень у контексті розгортання глобалізаційних процесів є науково-практичне дослідження проблематики формування та концентрації ресурсів у пріоритетних галузях економіки з наступною їхньою трансформацією в інвестиції, в тому числі інвестуванню в людський капітал, формування системи стимулів, спрямованих на залучення інвестицій, які включають обґрунтування видів та розмірів податкових пільг.

1. Інноваційно-технологічний розвиток економіки // Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : у 3 т. / [за ред. В. М. Геєця, В. П. Семиноженко, Б. Є. Кваснюка]. – К., 2007. – Т. 2.
2. Економіка знань – модернізаційний проект України // Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : у 3 т. / [за ред. В. М. Геєця, В. П. Семиноженко, Б. Є. Кваснюка]. – К., 2007. – Т. 1.
3. 80 % інвестицій в Україну забезпечили країни ЄС // Коммерсант. – № 27. – 2008.
4. Соловьев В. П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В. П. Соловьев. – К., 2006.
5. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Надійшла до редколегії 29.10.2010

Г. Черноус, канд. екон. наук, докторант

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ

У статті розглядаються питання, пов'язані з визначенням перспективних напрямів та моделей підтримки прийняття рішень, що базуються на інтелектуальному аналізі даних, та відповідним удосконаленням сучасних інформаційних систем і технологій для ефективного підтримки рішень.

The article deals with the problems of determination of perspective directions and models of decision making support based on Business Intelligence technology (BI) and proper improvement of the modern information systems and technologies for effective decisions support.

Постановка проблеми. Останні десятиліття демонструють приклади активного створення та впровадження інформаційних систем на підприємствах і в організаціях з метою підвищення ефективності управління. Але не завжди таке впровадження можна вважати успішним. До того ж світова економічна криза продемонструвала, що наявні засоби підтримки рішень, які реалізовані в сучасних інформаційних системах, не можна вважати задовільними ні на рівні держави, ані на рівні окремого підприємства. Одною з основних причин таких результатів є недостатня увага до особливостей задач управління. Адже лише у

випадку, коли система допомагає керівнику прийняти економічно вигідне рішення та уникнути помилок, можна вважати виправданими витрати на інформаційні технології. Це вказує на необхідність поглибити увагу до засобів підтримки прийняття рішень з урахуванням особливостей процесу управління та забезпечити реалізацію новітніх технологій у процесах підтримки рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема прийняття рішень має фундаментальний характер, її дослідження належить до числа міждисциплінарних, оскільки вибір способу дій є результатом системного взаємозв'язку інформаційного, економічного,